

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Interview met Paul de Krom

Pronk, J.

Citation

Pronk, J. (2005). Interview met Paul de Krom. *Bestuurskundige Berichten*, 20(2), 16-18.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211365>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211365>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Interview met Paul de Krom

9 februari had ik een afspraak met Tweede Kamerlid Paul de Krom van de VVD. Ik wilde hem interviewen over kernenergie, de energiehuishouding in Nederland en de toekomst van beiden. Het werd een zeer interessant gesprek, waarbij dhr. de Krom zijn visie zeer helder en compleet kon weergeven.

Kunt u uzelf even voorstellen?

'Ik ben van huis uit juridisch bestuurswetenschapper. Ik heb dat gestudeerd in Groningen. In het kader van mijn studie heb ik een half jaar stage gelopen in de Kamer. Toen dacht ik, daar wil ik later nog eens terecht komen. Ik ben na mijn dienstplicht van 16 maanden en een baan voor twee jaar bij een public affairs adviesbureau, bij Shell terecht gekomen. Daar heb ik uiteindelijk twaalfenhalf jaar gewerkt, waaronder drieënhalf jaar in het Midden-Oosten en tweeënhalf jaar in Londen. Ik zit sinds januari 2003 in de Tweede Kamer en

"Ik zou niet graag zien dat ik voor president Poetin of de Iranese ayatollahs op de knieën moet of ze alsjeblieft gas willen leveren. We zien dit probleem in de hele omvang op ons afkomen."

mijn portefeuille bestaat uit: milieu, energie en luchtvaart.' *De Nederlandse overheid wil de komende jaren miljarden investeren in windmolenparken op zee. Wat vindt u hiervan?* 'Dan moeten we eerst even terug naar wat het probleem is en waarom die plannen er liggen. Het probleem is tweeledig. In de eerste plaats krijgen we op termijn een tekort aan fossiele brandstoffen, ongeveer vanaf 2025. Dat is niet omdat de voorraad van fossiele brandstoffen opraaft, maar wel omdat de wereldvraag naar energie zo hard stijgt, dat het aanbod aan fossiele brandstof die stijgende vraag niet meer kan bijhouden. Dit is een lange termijn probleem. Het tweede probleem is het klimaat. Dit probleem is in feite het fossiele brandstofprobleem. De kern van de vraag is wat mij betreft: hoe komen we tot een vermindering van het gebruik van de fossiele brandstoffen olie, kolen en gas. Als we niets doen, zullen we steeds meer gas moeten importeren uit landen als Iran en Rusland. De Europese commissie bevestigt dit, met de stelling dat we bij ongewijzigd beleid straks voor 70% van onze energiebehoefte in Europa afhankelijk zijn van landen uit onstabiele regio's. Ik zou niet graag zien dat ik voor president Poetin of de Iranese ayatollahs op de knieën moet of ze alsjeblieft gas willen leveren. We zien dit probleem in de hele omvang op ons afkomen. Wij moeten van die fossiele brandstoffen af.

Welke middelen gaan we hiervoor inzetten?

Zoals het er nu uitziet heeft Nederland in navolging van Europese afspraken volledig ingezet op duurzame energie. Nederland moet in 2010 9% duurzame elektriciteit produceren. Nu zitten we op 3%. Ik denk echter niet dat dit de

meest rendabele manier is om de vermindering van het gebruik van olie, kolen en gas te realiseren. Wij hollen nu achter een Europese doelstelling aan die miljarden gaat kosten, zonder dat we eigenlijk goed hebben gekeken naar waar het hoogste rendement ligt qua maatregelen.

We dreigen nu miljarden marktsubsidiëring in te zetten voor windmolenparken op zee, terwijl je met hetzelfde geld, als het bijvoorbeeld gaat om energiebesparing of energie-efficiënter maken van auto's, veel meer zou kunnen doen. Dit heeft zowel in milieutechnisch als in economisch opzicht een veel hoger rendement. We zouden eigenlijk maar één doelstelling moeten hebben in de EU, namelijk in jaar X een bepaalde vermindering van fossiele brandstoffen bereiken. Daarmee laat je het aan de landen zelf over, hoe ze dat op de meest economische manier doen. Ik vind dat de balans te eenzijdig ligt bij het stimuleren van duurzame energietechnologie op grote schaal, zonder dat er perspectief is dat het op termijn bijdraagt aan de vernieuwing van technologie of dat het op hetzelfde niveau komt als de kostprijs van fossiele brandstoffen.

Het windenergiepark gaat ons tussen de acht en de vijftien miljard euro aan subsidie kosten. Dat zijn kolossale bedragen. Daar krijg je niet eens een gegarandeerde energievoorziening voor terug, want als het niet waait, dan gaat het licht uit, is mijn biertje niet gekoeld en kijk ik geen televisie. Je zult fallback centrales moeten aanhouden van naar schatting 75%, om als het niet waait of te hard waait en de windmolens geen energie opleveren, de energie toch te kunnen leveren. Het draagt dus niet veel bij aan het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen. In Duitsland en Denemarken zie je de enorme windmolenparken die vele risico's met zich meebrengen. Het kan zo zijn dat er bij veel vraag weinig wind is en dat men moet importen, terwijl er bij weinig vraag en veel aanbod men energie moet exporten, tegen lagen prijzen, zoals we zagen bij Denemarken. Verder viel in 2001 in Duitsland 2,5 gigawatt aan elektriciteit in een keer weg. Daardoor raakte het net in onbalans. Men kon net voorkomen dat het hele Duitse net plat ging. Om die plotselinge wisselingen in het net te kunnen opvangen heeft de Duitse minister van Economische Zaken net bekend gemaakt dat hij vier miljard euro moet investeren om het net te verzwaren. De risico's die verbonden zijn aan windenergie op zo'n grote schaal, want ik ben niet tegen windenergie, zijn te groot. Zonnetechnologie moet nog veel meer gesubsidieerd worden, dus dat heeft geen zin, bij de huidige stand van de techniek. Ik vind dus dat we geen geld moeten uitgeven aan het in stand houden van onrendabele technologieën.'

Wat ziet u dan als alternatief?

'Het geld kunnen we beter besteden aan innovatie en ontwikkeling. Als we die technologische ontwikkeling daardoor kunnen versnellen, kunnen we eerder deze technologieën toepassen en dan hoeft men daar ook niet

zoveel geld meer bij te doen. Die innovatie en ontwikkeling houd je alleen maar aan de gang als er een zekere mate van marktintroductie bij komt. Ik ben tegen die grootschaligheid. Je moet niet te vroeg al je centen inzetten op een technologie die het op termijn niet gaat redden. Dan houd je geen geld over voor de ontwikkeling van technologieën die het op termijn wel aankunnen. Het beleid inzake grootschalige windmolenpark vind ik dus niet verstandig. Ik zou liever zien dat we meer geld gaan steken in een samenwerking met het bedrijfsleven om dat technologiespoor op te zetten, gekoppeld aan beperkte marktintroductie. Dit is overigens ook wat de energieraad als advies geeft. Onze ambities zijn op dat vlak op dit moment te laag.

"Daar krijg je niet eens een gegarandeerde energievoorziening voor terug, want als het niet waait, dan gaat het licht uit, is mijn biertje niet gekoeld en kijk ik geen televisie."

Over andere technologieën valt ook nog het een en ander te zeggen. Bij biomassa is het bijvoorbeeld de vraag wat je eraan hebt als je houtsnippers uit Canada en kurk uit Zuid-Amerika moet importeren om dat draaiende te houden. In de toekomst zal echter duurzame energie een rol gaan spelen in onze energiehuishouding. Welke technologie dat zal zijn, is op dit moment moeilijk te voorspellen. Daarmee alleen gaan we het niet redden. We zullen veel moeten inzetten op energiebesparing, waarbij we ons vooral moeten richten op het energie-efficiënter maken van technologieën. Daarin valt nog zoveel besparing te realiseren. Dat zie ik als een van de

belangrijkste sporen van ons energiebeleid.'

Welke rol ziet u hierin voor kernenergie?

'Ik zou het vervolgens erg dom vinden als we kernenergie gaan uitsluiten. Als we dat op dit moment doen en alle andere genoemde sporen zouden te weinig resultaat hebben, dan kunnen we niet meer terug vallen op kernenergie. We moeten de deur naar kernenergie niet dichtdoen, want dat kunnen we ons dus niet permitteren. Daarbij komt nog dat kernenergie een grote bijdrage levert aan de CO2-besparing. Het is niet voor niets dat Frankrijk in het kader van de Kyoto-afspraken een doelstelling heeft van nul. Dat is alleen, omdat zij zoveel kerncentrales hebben. Overigens importeren wij daar ook een deel van. Dan is het nogal hypocriet om te zeggen dat we het

hier niet willen hebben, maar wel via de achterdeur importeren.'

Wat vindt u dat er moet gebeuren met de kerncentrale in Borssele? Deze kan technisch gezien nog twintig a dertig jaar openblijven. 'De kerncentrale in Borssele moeten we niet dichtdoen. We hebben echter in het regeerakkoord onze handtekening gezet onder de afspraak dat deze centrale dichtgaat. We weten allemaal dat onze coalitiepartner D66 dit als eis had om toe te treden tot de coalitie. Het is dus een kwestie van geven en nemen. Dit hebben we weg moeten geven. De situatie is nu echter wel anders dan twee jaar geleden. Het vraag en aanbod verhaal van energie hebben we twee jaar geleden toch wel onderschat. Ik denk dat inmiddels wel duidelijk is dat we zonder de bijdrage van Borssele de klimaatdoelstelling van Kyoto

niet gehaald kan worden.

Daarbij komt nog dat het heel problematisch is voor de staat om de centrale te sluiten.

Die is namelijk niet van de staat. De vergunning die het bedrijf heeft, is oneindig. Het verleden heeft uitgewezen dat we deze vergunning niet kunnen stopzetten. Je zou kernenergie bij wet kunnen verbieden. Daar gaan wij echter nooit mee akkoord. Dat is namelijk een veel bredere afspraak dan alleen de centrale in Borssele sluiten. De laatste manier is het uitonderhandelen met de eigenaar. Dan gaat het dus om een compensatie van enkele honderden miljoenen euro's. Mijn verwachting is dat de sluiting niet zo een eenvoudige zaak zal zijn. Daarnaast is bij sluiting de markt ook helemaal verdwenen uit Nederland net als alle kennis en expertise. Ook hier heb je een zekere markt nodig om de technologie te behouden en verder te ontwikkelen.'

Ziet u kernenergie als een duurzame vorm van energie?

'Als je het vanuit het oogpunt van CO2 bekijkt, dan is het antwoord: ja. Kernenergie heeft natuurlijk wel een ander probleem, namelijk het afval. Daar wordt nu nog heel veel onderzoek naar gedaan, maar helemaal afvalvrij zal het nooit worden. Dat is het nadeel van kernenergie. Fossiele centrales

hebben als grote nadeel de afhankelijkheid van het buitenland en de uitstoot van CO₂. De wind heeft als nadeel, dat als het niet waait, het niks oplevert en het kost miljarden subsidie. Zonne-energie levert zowel milieutechnisch als economisch weinig tot niets op. Zo zitten overal voor- en nadelen aan.

De veiligheid van de centrales in het Westen staat niet meer ter discussie. Iedereen is het erover eens dat de veiligheid hier goed geregeld is. Als je alles op een rijtje zet, vind ik dat we kernenergie als optie voor de toekomst moeten open houden. **Hoever kunt u daarin gaan politiek gezien?**

'Ik zeg in de Tweede Kamer precies hetzelfde als wat ik nu zeg. Het kabinet zal in deze kabinetsperiode met een voorstel tot sluiting komen, maar dat ligt er nog niet. De enige mogelijkheid is dat we dat via onderhandeling gaan bereiken. Ik zou het echter buitengewoon dom vinden als we dat gaan doen. Het enige waar het op vastzit is de fractie van D66 in de Tweede Kamer. Ik moet echter nog zien wat zij zullen doen als blijkt hoeveel het gaat kosten en hoe negatief het uitpakt voor het klimaatverdrag. Ik hoop dat D66 als de partij van het redelijk alternatief en het gezond verstand, op basis van voortschrijdend inzicht, dat gezond verstand ook gaat gebruiken. Als straks het Borsseleprobleem van tafel is, vind ik dat het kabinet een visie moet neerleggen over hoe wij in 2030 onze energievoorziening gaan regelen. Dat ontbreekt op dit moment volledig. Er is geen inzicht.'

In 2002 stond in het verkiezingsprogramma van de VVD in Groningen dat zij daar een nieuwe kerncentrale wilde bouwen. Hoe kijkt u hier tegenaan?

'Dat is op dit moment niet aan de orde. Ik sluit het echter niet uit. Je moet de mogelijkheid open houden en dat doe je in ieder geval niet door Borssele te sluiten. Bouwen is op dit moment niet aan de orde. Ik kan wel over bouwen gaan praten, maar op het moment dat ik nog in de coalitie heb afgesproken om Borssele te sluiten, is het natuurlijk een rare discussie. In de toekomst kan het echter wel aan de orde zijn.'

Onder andere de VVD heeft tegen een motie van de LPF gestemd om een nieuw onderzoek naar kernenergie te starten. Waarom heeft u dat gedaan?

'We hebben in coalitieverband afgesproken om Borssele te sluiten. Daar zouden wij graag van afwillen, maar dat moet dan wel in medewerking met D66. Zo doen we zaken met elkaar. Eerst moet dat van tafel en dan pakken we de rest van de discussie weer op. Overigens ging de motie ook over het bouwen van kerncentrales en dat is op dit moment geen optie. Ik stond dus wel achter de motie van de LPF, maar de timing was verkeerd. Dat heb ik ook aangegeven bij de LPF-fractie. **Hoe ziet u de relatie tussen kerncentrales en eventueel terrorisme?**

'Die link wordt elke keer gelegd, maar het is een onbewezen stelling. We zijn uiteraard voor het non-proliferatieverdrag. De controle en het toezicht daarop dient perfect in orde te zijn. Een land als Iran, dat een kernenergieprogramma heeft, vind ik een hele ernstige zaak. Overigens is de houding van Iran wel wat gewijzigd onder druk van de VS en de EU, maar dat soort gedrag vind ik heel kwalijk. Hetzelfde geldt voor landen als India en Pakistan. De corruptie viert daar hoogtij. Dat zeg ik niet alleen, maar dat blijkt ook uit de internationale statistieken. De internationale gemeenschap moet wel zorgen dat het toezicht op dat soort installaties in dat soort landen heel goed geregeld is. Als het gaat om landen als Nederland en Frankrijk, dan kun je stellen dat de zaken daar gewoon goed zijn geregeld. Het toezicht en de controle zijn goed. Dat

moet ook een voorwaarde zijn voor het gebruik van deze technologie.'

Hoe ziet u de rol van Europa inzake de energiehuishouding? Europa moet vooral de markt van de energie harmoniseren. Nu heeft ieder land nog zijn eigen systeem, daardoor is marktwerking niet goed mogelijk. Daarnaast moeten we af van al die subsidies, zoals het instandhouden van de bruinkoolindustrie in Duitsland. Dat is niets meer dan een werkgelegenheidsproject. Door een goede marktwerking wordt ons geld beter besteed en dat komt de klant ten goede. Europa moet dus veel actiever worden. Europa moet zich echter niet bemoeien met het Groningse gas. Dat is van ons, dus handen af van het Groningse gas!

Kunt u een ideaalbeeld schetsen over hoe de verdeling van middelen voor energiegebruik er in 2030 in Nederland uitziet. Nee, dat kan ik niet. Dat is afhankelijk van de ontwikkeling van de technologie. Wat dat betreft is het interessant de ontwikkeling van waterstoftechnologie, de brandstofcel en kernfusie te volgen. Wat ik wel kan zeggen is dat we tegen die tijd veel zuiniger omgaan met energie en dat duurzame energietechnologieën een belangrijke rol spelen in ons verbruik. Welke dat zijn kan ik niet aangeven, maar dat kernenergie daar een rol in speelt is zeker.

We moeten op lange termijn af van de fossiele brandstoffen. Daarom moeten we zwaar inzetten op energiebesparing in samenwerking met het bedrijfsleven. We moeten de innovatie en ontwikkeling van duurzame technologieën stimuleren en daarbij kernenergie niet uitsluiten en Borssele moet openblijven. —□

Jan Pronk

Een beter milieu begint bij de overheid:

Besluitvorming, beleidsontwikkeling en uitvoering van het Nederlands milieubeleid

Terwijl honderdduizenden mensen als mieren de AutoRai bezochten om hun zoveelste glimmende bolide uit te zoeken, trad zeven jaar na ondertekening het Kyoto-protocol eindelijk officieel in werking. Een perfecte timing, want in februari werden wij met onze neus op de feiten gedrukt: het KNMI riep 11 februari, ruim anderhalve maand voor de gebruikelijke 21 maart, al uit als de eerste dag van de lente. Koning Winter was dit jaar blijkbaar nog net met prepensioen gegaan. De Aarde warmt op en we krijgen te maken met klimaatsveranderingen, hoogstwaarschijnlijk mede veroorzaakt door het broeikas-effect. Met de slogan "Een beter milieu begint bij jezelf" in Postbus 51-campagnes probeert de overheid de burger al jarenlang milieubewuster te laten leven, maar wellicht moet de overheid ook zichzelf eens een spiegel gaan voorhouden.

Het milieu is een zeer precaire zaak. Enerzijds beseft de overheid dat er maatregelen nodig zijn om onze leefomgeving in Nederland (maar ook elders op de wereld) gezond te houden, niet alleen nu, maar ook in de toekomst¹. De overheid erkent daarom de noodzaak van duurzaam beleid, dat wil zeggen beleid dat voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder daarmee voor toekomstige generaties de mogelijkheid in gevaar te brengen om ook in hun behoeften te voorzien (Van Ast en Geerlings, 1995). Het grootste probleem hierbij is het korte termijn denken. Men leeft maar één keer en wil de persoonlijke omstandigheden optimaal houden, geen rekening houdend met de problemen die hierdoor in de toekomst kunnen ontstaan (denk aan het grote energie en brandstofverbruik)

Anderzijds is milieubeleid een luxe. Er is geld voor nodig om investeringen te doen en kan daarom in minder economisch voorspoedige tijden een ondergeschoven kindje worden. Milieueffingen die door de overheid worden opgelegd aan het bedrijfsleven maken producten duurder en verslechteren de Nederlandse concurrentieproductie.

Besluitvorming

Omdat milieubeleid betrekking heeft op veel tegenstrijdige belangen is het vaak moeilijk om daadwerkelijk tot besluitvorming te komen. Ook heb je te maken met verschillende visies over hoe en of de milieuproblematiek tot een oplossing komt. De Britse politicoloog John Dryzek onderscheidt hierin negen verschillende opvattingen (Smith, 2004: 24-28). Allereerst het *survivalism*. De aanhangers van deze stroming gaan ervan uit dat economische en technologische welvaart uiteindelijk zal leiden tot een ecologische catastrofe waar de mens aan ten onder zal gaan, dit in tegenstelling tot het *Prometheanism*². Hier gaat men ervan uit dat de mens altijd in staat zal zijn oplossingen te vinden

voor problemen. De natuur wordt alleen als een gebruiksinstrument van de mens gezien. De allocatie van grondstoffen wordt aan de markt overgehouden, zonder tussenkomst van de ambtenaren of elite figuren. Dicht bij deze visie ligt het *bestuurlijk rationalisme*, dat er echter wel degelijk van uitgaat dat experts en bureaucraten nodig zijn voor het oplossen van milieuproblemen. Volgens het *democratisch pragmatisme* zal het aan de stem van het volk liggen hoe problemen worden opgelost: deze visie sluit de andere visies echter niet uit, maar denkt samen met hen tot oplossingen te komen. *Economisch rationalisten* zien de oplossing van het milieuprobleem geheel in de vrije markt.

Mensen willen daarin het beste bereiken voor zichzelf, en wanneer dit een goed milieu is, zal het marktmechanisme hen daartoe leiden. De visie met betrekking tot *duurzame ontwikkeling* ziet de noodzaak in een nauwe samenwerking tussen milieubeschermers en bedrijven, omdat men alleen samen tot oplossingen kan komen, waardoor de allocatie van schaarse goederen zodanig kan plaatsvinden, dat het geen nadelige gevolgen voor latere generaties zal hebben. Democratie en kapitalisme gaan in deze visie samen, echter het Westen zal moeten minderen qua consumptie en de derde wereldlanden dienen de bevolkingsgroei te matigen. Een andere variant op deze visie is die van de *ecologische*

modernisering, waarbij zowel het milieu als de economie samen moeten gaan: minder vervuiling kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van een efficiëntere productie. Een gezonde leefomgeving heeft een positief effect op werknemers. Het milieu is geen kostenpost, maar juist een investering en geeft bedrijven een beter aanzien en zorgt ervoor dat de economische groei ook in de toekomst mogelijk is. Tot slot onderscheidt Dryzek twee meer radicalere denkbeelden: *groen romanticisme* en *groen rationalisme*. Bij het groen romanticisme draait het om

"De overheid moet het net zo goed doen, als de doelgroepen waarop zij haar beleid richt."

EEN BETER MILIEU BEGINT BIJ DE OVERHEID

